

Burgers en politici vallen ten prooi aan dierenhysterie, zegt historica Mirjam Janssen. “Ik durfde niet te zeggen dat ik de kat alweer buiten liet. Voor je het weet staat er een animal cop voor de deur.”

Dieren bedolven onder liefde

Mirjam Janssen

E nige tijd geleden zag ik een documentaire over een papegaaiachtige loopvogel. Het was een uiterst zeldzaam dier. Het camerateam had dagen geduld moeten hebben om een glimp van hem op te vangen.

Toen was het eindelijk raak. Voorzichtig kroop een van de onderzoekers dichterbij. De loopvogel zag de indringer en aarzelde geen moment: hij sprong bovenop de man en probeerde krachtig met diens hoofd te copuleren. Het voorzichtige verzet van de onderzoeker en het geproest van zijn collega's schrokken het dier niet af. Integendeel, hij klauwde zich vast en schokte voort.

Toen begreep ik ook waarom deze vogel bijna uitgestorven is. Gewoon te dom. Soortgenoten hadden waarschijnlijk eerder geprobeerd een neushoorn of een tijger te bespringen. Als je dat een paar generaties volhoudt, begin je vanzelf uit te sterven. De documentaire luchtte me enorm op. Eindelijk hoefde ik me niet schuldig te voelen aan de ondergang van een diersoort. Het was gewoon een vogel met een geheel eigen logica, die niets met die van de mensen te maken had.

Vergelijkbare gedachten drongen zich op toen ik tijdens een wandeling op Kreta een schaapskudde tegenkwam. De kudde werd geleid door twee honden, waarvan er een duidelijk de baas was. Het was een vrij kleine hond van een onbestemd ras, die zonder agressie liet merken dat de vreemde wandelaars zich nergens mee moesten bemoeien.

Het dier straalde een natuurlijk gezag uit. Het was de eerste keer dat ik een hond ontmoette die geen zenuwachtige indruk maakte, maar een onafhankelijk beest dat nu eens niet onderdanig kwispelstaartend mijn goedkeuring zocht. Hij leefde zijn leven en ik het mijne.

Ik begon me af te vragen waarom het zo moeilijk is geworden zonder sentiment naar dieren te kijken. Ooit waren de verhoudingen tussen mens en dier minder weekhartig. In het prachtige boek 'De ontdekking van Frankrijk' beschrijft Graham Robb hoe dieren tot diep in de negentiende eeuw veel meer zelf hun gang konden gaan.

Hij vertelt over de duizenden koeien die zich ieder jaar op de Franse hoogvlaktes verzamelden om te grazen. Zodra het najaar aanbrak, wandelden ze onder leiding van een opperkoe terug naar het dorp en de boerderij waar ze thuishoorden. Daar

kwam nauwelijks een mens aan te pas. Er waren ook smokkelhonden: groepen honden die tabak, alcohol, leer of zout naar een gebied met een andere belastingtarief vervoerden. Met de smokkelwaar op hun rug gebonden staken ze 's nachts de grens over. Ze stonden onder leiding van een alfahond die precies begreep wat de bedoeling was. Hij leidde zijn maten naar het juiste dorp, liet hen zich verstoppen in het veld en waarschuwde de mensen van het juiste huis. Als beloning mochten de honden een hele dag uitrusten en kregen ze een waar feestmaal: klikjes van de mensen die ze hadden geholpen. Volgens Robb waren in de negentiende eeuw honden actief in het transport, het amusement, de beveiliging of de criminaliteit.

Natuurlijk kunnen we niet terug naar vroeger tijden, die ongetwijfeld ook hun nadelen hadden. Maar de totale vervreemding die tegenwoordig de omgang met dieren kenmerkt, is wel het andere uiterste. Dieren gelden niet meer als dieren, maar als gemankeerde mensen die tegen ieder ongemak moeten worden beschermd.

De enige uitzondering vormen de dieren in de bioindustrie, die uitsluitend vanuit economisch oogpunt worden bekeken. Al mogen ze niet meer onverdoofd worden geslacht, wat vooral getuigt van een laat schuldgevoel.

Wilde dieren hebben inmiddels allemaal hun eigen stichting en eigen beleidsmakers, die tot in detail over hun bestaan waken. In de documentaire 'Rotvos' was onlangs te zien dat de vossen in Limburg zich niet aan door vergadelaars vastgestelde territoriumgrenzen hielden. Ze hadden zich midden in een gebied voor beschermde hamsters gevestigd, en aangezien een volwassen vos wel een of twee hamsters per dag opknapte was dat een probleem. Een groep heren vergaderde over deze kwestie: sommigen spraken namens de hamsters, anderen vertegenwoordigden de vossen.

Uiteindelijk besloten ze een deel van de vossen af te schieten en in de diepvries te bewaren – mogelijk voor onderzoek, kennelijk kan dat beter op bevroren vossen. Ondertussen waren ook beelden te zien van vossen die met een enorme levenslust speelden, paarden en jaagden. Zij riepen de vraag op wie nu eigenlijk overlast veroorzaakte en waarom de natuur nergens meer zijn gang mag gaan.

Dieren gelden niet meer als dieren, maar als gemankeerde mensen. Met uitzondering van de dieren in de bioindustrie. Al mogen die niet meer onverdoofd worden geslacht.

Voor huisdieren geldt dat in extremere mate. Ze worden bedolven onder liefde. Ze hebben eigen speelgoed, eigen dieetvoeding, eigen crèches en eigen kleding. Als toppunt van decadentie hebben ze ook een eigen politieke partij en als het even meezit zelfs eigen politieagenten. Ze gelden steeds vaker als volwaardig gezinslid en worden in rouwadvertenties genoemd als de baas doodgaat. Wanneer ze totaal neurotisch zijn geworden, kunnen ze terecht bij een dierenpsycholoog of -acupuncturist.

De eerste dierenarts die ik veertig jaar geleden als kind meemaakte, was een veearts die de kleine huisdieren er zo'n beetje bij deed. Zijn houding was nuchter.

Een ziek dier kreeg een paar kansen, daarna kon het een spuitje krijgen. Hij liet een dier niet nodeloos lang kwakke-len en de eigenaar niet nodeloos veel betalen.

Tegenwoordig kom je als huisdierenbezitter in een klef circuit terecht. Toen bij onze kat een kies was getrokken, belde de dierenartsassistente de volgende dag op om te vragen hoe het met de patiënt ging.

Ze sprak op meelevende toon, alsof een naast familielid een levensbedreigende aandoening had, en drukte me op het hart de kat nog drie dagen binnen te houden. Maar die was al lang weer buiten met de buurkatten aan het vechten. Ook de aanbevolen tandheelkundig verantwoorde brokjes voor twintig euro per zak had ik niet voor hem aangeschaft.

Dat vertelde ik de assistente allemaal niet, omdat ik opeens het gevoel kreeg dat er dan een aantekening over mij in een dossier zou worden gemaakt. Voor je het weet staat er een *animal cop* voor de deur.

Echte dierenliefde betekent dat we ophouden sentimenteel te zijn. Ook de politiek zou dat moeten durven en niet, zoals nu, moeten toegeven aan iedere golf van dierenhysterie.

We kunnen niet alle dieren redden of heropvoeden, maar we kunnen ze wel zoveel mogelijk op hun eigen manier laten leven. Pak evidente misstanden als die in de bioindustrie aan, maar stop met dat pathetische getut.

Mirjam Janssen is historicus.

Deze uiterst zeldzame papegaai probeert in de BBC-serie 'Last Chance to See' te paren met het hoofd van de onderzoeker. 'Het dier is te dom om te overleven.'